

Vlaams
Parlement

vergadering **C81 – BIN6**
zittingsjaar 2010-2011

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme

van 14 december 2010

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Lode Vereeck tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de naleving van het lokaal fiscaal pact
- 715 (2010-2011)

3

■

Voorzitter: mevrouw Annick De Ridder

Vraag om uitleg van de heer Lode Vereeck tot de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand, over de naleving van het lokaal fiscaal pact - 715 (2010-2011)

De voorzitter: De heer Vereeck heeft het woord.

De heer Lode Vereeck: Voorzitter, minister, collega's, in 2008 werd een pact gesloten als politiek akkoord tussen de Vlaamse Regering en de Vlaamse gemeenten en provincies. Dat lokaal fiscaal pact hield engagementen in voor zowel de Vlaamse Regering als voor de lokale besturen. Zo nam de Vlaamse Regering in 2008 voor 612 miljoen euro schulden over van de gemeenten en/of OCMW's. Daarnaast voorzag de Vlaamse Regering onder andere in een een-op-eencompensatie voor het wegvallen van de opcentiemen op onroerende voorheffing op materieel en outillage. Nieuw materieel en outillage werden vrijgesteld van onroerende voorheffing.

Tegenover de inspanningen van de Vlaamse Regering stonden voor de Vlaamse gemeenten eveneens een aantal engagementen. De gemeenten moesten er zich toe verbinden de belastingen met betrekking tot het budgettaire jaar 2009 niet te verhogen. Ook moesten de gemeenten onder andere de belasting op kantoorruimten en tewerkgesteld personeel afschaffen, werk maken van een meer transparante fiscaliteit en de forfaitaire huisvuilbelasting afschaffen.

Minister, op 29 juli 2010 stelde ik u een schriftelijke vraag met betrekking tot de evaluatie van het lokaal pact en meer specifiek met betrekking tot de naleving van de engagementen door de lokale besturen. U stelde in uw antwoord: "Het lokaal pact is nog niet afgelopen en een definitieve analyse van de opvolging van de engagementen is dus nog niet mogelijk. De meeste engagementen lopen tot het einde van de gemeentelijke bestuursperiode, met name tot eind 2012. Sommige engagementen van de gemeenten lopen zelfs door zonder enige beperking in de tijd. Dat geldt inzonderheid voor de afschaffing of hervorming van de gemeentelijke huisvuilbelasting en voor de afschaffing van de gemeentebelastingen op tewerkgesteld personeel en op kantoorruimten. Het Agentschap voor Binnenlands Bestuur houdt permanent bij hoe de fiscale engagementen van de gemeenten worden nageleefd. Hoe dat in zijn werk gaat, werd op 10 november 2009 uiteengezet in de commissievergadering Binnenlandse Aangelegenheden van het Vlaams Parlement, waarnaar u trouwens verwijst in uw vraag (Commissievergadering nr. C45 – BIN4 (2009-2010) – 10 november 2009 -38). De opvolging heeft nu hoofdzakelijk nog betrekking op het engagement om beslissingen betreffende nieuwe bedrijfsbelastingen of verhogingen van gemeentelijke bedrijfsbelastingen te nemen minstens twaalf maanden voor de effectieve inwerkingtreding ervan.

Ik kan herbevestigen dat de engagementen zeer goed worden nageleefd door de gemeenten. Het engagement over de forfaitaire sokkel van de huisvuilbelasting, die moet zijn teruggebracht tot maximaal 55 euro per gezin, moet pas vanaf 2011 gerealiseerd zijn in alle gemeenten. Dat is nu reeds het geval in de meeste gemeenten. Ik verwijs in dit verband naar het antwoord op vraag 366 van 1 juni 2010 van volksvertegenwoordiger Helga Stevens. Ingevolge het lokaal pact mochten de gemeentebelastingen in het jaar 2009 niet verhogen, hetgeen effectief is nageleefd."

Via Het Belang van Limburg van 7 december 2010 vernemen we echter dat vijf gemeenten het engagement om de algemene dienstenbelasting te verlagen tot 55 euro of minder, niet zullen nakomen. Het gaat om Ham, Maasmechelen, Hechtel-Eksel, Peer en Baarle-Hertog. De forfaitaire huisvuilbelasting moest worden verlaagd voor het budgettaire jaar 2009, maar mocht wel worden vervangen door een niet-forfaitaire belasting op basis van het principe 'de vervuiler betaalt'. Er mocht wel een forfaitaire sokkel zijn, maar die moest beperkt blijven tot

maximum 55 euro per jaar tegen het einde van dit jaar. Die vijf gemeenten zijn blijkbaar aan het rekenen gegaan. Deze belasting levert hen blijkbaar meer op dan de Elia-compensatie. De aanvullende dotatie op de Elia-compensatie zal dit jaar voor de laatste keer worden uitbetaald. Vanaf 2011 vallen we terug op de basisdotatie van 83 miljoen euro.

De gemeenten hebben mee de vruchten geplukt van het pact, maar laten nu na om hun engagementen verder in te vullen. Dat lijkt mij niet loyaal. Minister, we zijn nu weer een half jaartje verder. Hoe evalueert u op heden in globo de naleving van het pact door de verschillende partners?

De vijf gemeenten zullen dus niet ingaan op de vraag om de algemene dienstenbelasting te verlagen tot 55 euro of minder voor wat het forfaitaire gedeelte betreft. Dat moest dus gebeuren tegen het einde van dit jaar voor het volgende budgetjaar. Mijn oorspronkelijke vraag aan u was of u dit kon bevestigen en of er inderdaad een schending was van de afspraken die gemaakt werden in het kader van het lokaal pact. Ondertussen heb ik via uw nota aan de Vlaamse Regering van vrijdag 10 december vernomen dat vijf gemeenten u inderdaad formeel hebben bevestigd dat ze de forfaitaire huisvuilbelasting niet zullen verlagen tot 55 euro.

Mijn tweede vraag was dan ook over welke mogelijkheden u beschikt om de naleving alsnog te verkrijgen of om, indien de gemeenten bij hun standpunt blijven, de tegenprestaties en de engagementen van de Vlaamse Regering terug te schroeven.

Het grote probleem is natuurlijk dat het lokaal pact een politiek akkoord en geen contract in de juridische zin is. Het pact is niet afdwingbaar door middel van het bestuurlijk toezicht dat de Vlaamse Regering op de gemeenten uitoefent.

Ik heb natuurlijk nog een en ander opgezocht. In de conclusies van een nota heeft de heer Keulen, de toenmalige minister van Binnenlands Bestuur, de Vlaamse Regering het volgende meegedeeld: “Met betrekking tot de mogelijke sancties dient gewezen te worden op de preambule van lokaal pact dat aangeeft dat het lokaal pact geen contract is in juridische zin van het woord. (...) Met de toetredingsbeslissing tot het lokaal pact neemt de gemeente vrijwillig een aantal engagementen op zich, waardoor de gemeente ook in aanmerking komt voor een aantal tegenprestaties van de Vlaamse Regering. Indien een gemeente haar engagementen bij het lokaal pact niet zou nakomen, kan de Vlaamse Regering, zoals aangegeven, hiertegen niet optreden via het bestuurlijk toezicht. Eventuele sancties kunnen wel gezocht worden in de tegenprestaties die door de Vlaamse Regering worden geleverd. Indien een gemeente haar engagementen niet nakomt, is ook de Vlaamse Regering vrij om haar deel van het engagement terug te schroeven. Het niet toekennen van de verhoogde Elia-compensatie gedurende de jaren 2008, 2009 en 2010 is de meest voor de hand liggende sanctie. Dergelijke sanctie zal tot stand komen door een beslissing van de Vlaamse Regering op initiatief van de minister bevoegd voor binnenlands bestuur.”

Dit betekent dat de niet-toekenning van de verhoogde Elia-compensatie destijds al door de vorige minister van Binnenlands Bestuur naar voren is geschoven. Uit uw eigen nota van afgelopen vrijdag blijkt dat u dit denkspoor verder wenst te bewandelen. De Inspectie van Financiën steunt u hierin. Indien ik het goed heb begrepen, heeft de Vlaamse Regering hierover nog geen beslissing genomen. Dit gedeelte van mijn vraag om uitleg is hiermee al enigszins beantwoord. Ik zou echter graag wat meer toelichting krijgen over de uiteindelijke beslissing.

In 2008 heeft de Vlaamse Regering voor 612 miljoen euro aan schulden van de gemeenten en van de OCMW's overgenomen. Hoeveel schuld is van de vijf betrokken gemeenten overgenomen?

De voorzitter: De heer De Meulemeester heeft het woord.

De heer Marnic De Meulemeester: Voorzitter, het lokaal pact is onder impuls van voormalig minister Van Mechelen tot stand gekomen en is door de vorige Vlaamse Regering ingevoerd. In ruil voor bijkomende Vlaamse middelen is met de Vlaamse steden en gemeenten afgesproken dat ze hun forfaitaire belastingen niet zouden verhogen.

We stellen vast dat een aantal gemeenten opnieuw een aantal forfaitaire belastingen willen verhogen. Het gaat om de gemeenten Ham, Peer, Maasmechelen, Hechtel-Eksel en Baarle-Hertog, bijna allemaal in Limburg gelegen. Deze gemeenten hebben laten weten dat de compensaties van de Elia-heffing die ze nu nog ontvangen, jaarlijks afnemen en dat de invoering van forfaitaire belastingen een vastere vorm van inkomsten betekent. We vrezen dat dit een gevolg is van het feit dat aan het lokaal pact geen duurzaam karakter is verleend.

Bij de bespreking van de beleidsnota vorig jaar stelde de Open Vld-fractie reeds vast dat op geen enkele plaats melding wordt gemaakt van een nieuw lokaal fiscaal pact. Het pact uit 2008 zorgde er immers voor dat gemeenten hun belastingen in 2009 niet mochten verhogen en geen nieuwe belastingen mochten invoeren. De Vlaamse Regering ging echter niet in op ons voorstel. De eerste gevolgen worden nu zichtbaar.

Minister, hebt u reeds overleg gepleegd met de betrokken gemeenten? Overweegt de Vlaamse Regering sancties? Welke sancties zijn mogelijk? Op basis van de nota die de Vlaamse Regering afgelopen vrijdag heeft besproken, heeft de heer Vereeck hierover al een en ander gezegd. Wat is de juridische basis van deze sancties? Bent u bereid te overwegen op welke manier het lokaal fiscaal pact steviger kan worden verankerd? Dit zou de gemeenten minder geneigd maken nieuwe belastingen op te leggen. Deze vijf gemeenten vormen allicht enkel het begin. Er zullen nog gemeenten volgen. Het kan niet in het minst de bedoeling zijn dat de gemeentelijke belastingen opnieuw stijgen.

De voorzitter: Mevrouw Robeyns heeft het woord.

Mevrouw Els Robeyns: Voorzitter, onlangs heb ik een schriftelijke vraag ingediend over de eventuele niet-naleving van een engagement. De huisvuilbelasting zou moeten worden afgeschaft of tot minder dan 55 euro worden verlaagd. De specifieke aanleiding voor die schriftelijke vraag is de beslissing van het gemeentebestuur van mijn eigen gemeente het forfaitair tarief te verhogen in plaats van te verlagen.

Op zich vormt dit geen probleem. Het engagement heeft enkel betrekking op de periode na 1 januari 2011. Deze beslissing vormde echter een goede aanleiding om me eens over de stand van zaken te informeren. Uit het antwoord van de minister bleek dat het merendeel van de gemeenten hun engagementen zijn nagekomen. Ik wil dit positief aspect hier toch nog eens benadrukken.

Dit jaar hanteren nog 21 gemeenten een tarief hoger dan 55 euro. Dit betekent dat ze hun belastingstarief voor 1 januari 2010 moeten aanpassen. Ondertussen hebben 16 gemeenten de minister laten weten dat ze dit effectief zullen doen. Ze zullen nog voor 31 december 2010 een gemeenteraadsbeslissing in die zin nemen.

De vijf gemeenten die hier al herhaaldelijk zijn aangehaald, hebben die intentie nog niet geuit. Aangezien ze nog tijd hebben en die beslissing alsnog kunnen nemen, is deze discussie misschien wat voorbarig. Blijkbaar hebben ze de minister echter formeel laten weten dat ze die intentie niet hebben. Het ziet er dan ook niet naar uit dat ze tot die verlaging zullen overgaan. Zoals de heer Vereeck ook al zei, is het fiscaal pact niet echt een juridisch contract. Zijn de juridische consequenties bij niet-naleving afdwingbaar? Alleszins lijkt het mij wel vanzelfsprekend dat er bij niet-naleving kan worden teruggekomen op de gemaakte afspraken. In uw antwoord op mijn schriftelijke vraag verwijst u naar de niet-uitkering van de laatste schijf van de Elia-heffing. Het lijkt mij dan ook evident dat als de gemeenten op 31 december daadwerkelijk niet de nodige aanpassingen hebben doorgevoerd, die consequenties worden opgelegd.

Om af te sluiten, wil ik toch nog graag het positieve aspect benadrukken, namelijk dat het merendeel van de gemeenten daadwerkelijk het vertrouwen dat ze van de Vlaamse Regering hebben gekregen, nakomen en hun verantwoordelijkheid nemen. Dat mogen we niet vergeten. Het fiscaal pact is voor de lokale besturen een belangrijke overeenkomst. Laten we hopen dat het nog kan worden bijgestuurd, maar dat mag geen aanleiding geven tot meer precedentes in de toekomst.

De voorzitter: Mevrouw Martens heeft het woord.

Mevrouw Katleen Martens: Voorzitter, minister, collega's, ik wil terugkomen op het antwoord op een schriftelijke vraag van de heer Vereeck met betrekking tot de evaluatie van het lokaal pact. U stelt daarin het volgende: "Sommige engagementen van de gemeenten lopen zelfs door zonder enige beperking in de tijd. Dat geldt inzonderheid voor de afschaffing of hervorming van de gemeentelijke huisvuilbelasting en voor de afschaffing van de gemeentebelastingen op tewerkgesteld personeel en op kantoorruimten."

Hasselt heeft in september vorig jaar een overeenkomst project Havenkwartier afgesloten met een nv. Hasselt zal in dat project zorgen voor de aanleg van openbare ruimten, waaronder de aanleg van een ontsluitingsweg. De bijdrage die de nv zal doen, wordt onder andere berekend op de oppervlakte van kantoorruimten. Is deze bijdrage, die per slot van rekening een belasting is op kantoorruimte, toegelaten in het kader van het lokaal pact?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, die laatste vraag is zeer specifiek en kan ik nu niet beantwoorden. Ik weet niet eens of het over een belasting gaat dan wel over een pps-constructie of wat dan ook. De concrete casus zou mij moeten worden voorgelegd om daar een goed antwoord op te kunnen geven.

Wat betreft de algemene vraagstelling, sluit ik me aan bij wat mevrouw Robeyns heeft gezegd, namelijk dat ik in globo het lokaal pact positief evalueer. Ik blijf bij wat ik al heb gezegd op 29 juli 2010, namelijk dat de engagementen over het algemeen goed worden nageleefd.

De Vlaamse overheid is haar engagementen nagekomen, onder andere over de schuld-overname. Die is afgerond in oktober 2008. De laatste schijf van de beloofde aanvullende Elia-compensatie wordt binnenkort uitbetaald. Uiteraard werden de vorige schijven ook uitbetaald. In de meerjarenbegroting, mijnheer De Meulemeester, zijn wel degelijk de nodige kredieten opgenomen voor de compensatie van de gedeerde opbrengsten uit opcentiemen op de onroerende voorheffing ten gevolge van de belastingvrijstelling voor materieel en outillage en de belastingvermindering voor energiezuinige woningen. Er is dus wel degelijk sprake van duurzaamheid. Het lokaal pact bevatte een engagement voor de extra Elia-compensatie voor drie jaren: 2008, 2009 en 2010. Het Agentschap voor Binnenlands Bestuur werkt aan de ontwikkeling van een gebruiksvriendelijke database voor de ontsluiting van alle gemeentelijke belastingreglementen. Er zijn nog een paar andere engagementen, onder andere in verband met energie. Die engagementen vanwege de regering zijn nagekomen.

Ook de gemeenten zijn hun engagement goed nagekomen tot op heden. Het agentschap volgt de naleving ervan op. De belastingen werden niet verhoogd in 2009. Belastingen op kantoorruimtes en tewerkgesteld personeel werden afgeschaft. Ze bestonden nog in een paar gemeenten. Nieuwe belastingen op bedrijven worden een jaar op voorhand aangekondigd. Engagement met betrekking tot de huisvuilbelasting, namelijk het terugdringen van de maximale forfaitaire sokkel tot 55 euro, is zeer breed nageleefd. Ik heb geen exacte cijfers, maar het agentschap zegt me dat waarschijnlijk om en nabij de helft van de Vlaamse gemeenten dat engagement is nagekomen. Een 150-tal gemeenten heeft ervoor gezorgd dat die sokkel teruggedrongen is tot 55 euro.

Het lokaal pact bepaalde aanvankelijk dat alle gemeenten die toetraden, eventuele forfaitaire huisvuilbelastingen, met economische code 363-03, ten laatste voor het budgettaire jaar 2009 zouden afschaffen. Sommige gemeenten probeerden dit op te lossen door de huisvuilbelasting af te schaffen maar meteen ook te vervangen door een gelijkaardige belasting met een andere naam. Die andere belasting met een gelijkaardige naam werd dan ook ingeschreven op een andere economische code.

Het was uiteraard niet de bedoeling van het lokaal pact om het op die manier te omzeilen. De Vlaamse Regering heeft daarom een aanvullende beslissing genomen op 4 juli 2008. Daarin werd het engagement inzake de afschaffing van de huisvuilbelasting verduidelijkt. Volgens die beslissing kan de huisvuilbelasting worden afgeschaft of hervormd, onder de voorwaarden van die beslissing: een hervorming houdt in dat de forfaitaire sokkel van de huisvuilbelasting tegen eind 2010 moet worden afgebouwd tot maximaal 55 euro per jaar en per gezin. Deze voorwaarde geldt ook voor gemeenten die hun forfaitaire huisvuilbelasting bij de toetreding tot het pact weliswaar hebben afgeschaft maar vervangen door een andere forfaitaire belasting die enkel een nieuwe naam kreeg, maar inhoudelijk niet werd gewijzigd.

De verduidelijking die aldus werd gegeven door de vorige regering, is steeds consequent gevolgd en uitgevoerd door de huidige regering. De vorige minister van Binnenlands Bestuur heeft altijd eenduidige antwoorden gegeven op de vragen die daaromtrent werden gesteld. Ik heb daar vrij recent nog drie schriftelijke vragen over gekregen: nummer 366 van 1 juni 2010 van mevrouw Franssen, nummer 409 van 17 juni 2010 van de heer Peumans en nummer 39 van 12 oktober 2010 van mevrouw Robeyns. Het is de Vlaamse Regering – dus in de feiten het Agentschap voor Binnenlands Bestuur – die per geval oordeelt over het naleven van de engagementen. Zij doet dat aan de hand van de interpretatie die al door de vorige Vlaamse Regering aan dit akkoord is gegeven.

Mijnheer Vereeck, ik kom bij de recente feiten waar u naar verwijst. Het dossier is voorbereid door het Agentschap voor Binnenlands Bestuur. Dat gebeurde op de volgende wijze. De gemeenten die in 2010 nog een forfaitaire huisvuilbelasting vestigden met een forfaitaire sokkel van meer dan 55 euro per gezin, zijn per brief van 10 november 2010 verzocht om hun intentie betreffende de naleving van dit engagement kenbaar te maken tegen uiterlijk 1 december 2010. Ook gemeenten die hun huisvuilbelasting bij de toetreding tot het pact hebben vervangen door een forfaitaire belasting waarvan enkel de naam maar niet de inhoud werd gewijzigd, kregen een dergelijke brief, indien de forfaitaire aanslagvoet meer dan 55 euro per gezin bedroeg.

De volgende 21 gemeenten werden aangeschreven: Asse, Merchtem, Ingelmunster, Roeselare, Wingene, Beringen, Bocholt, Halen, Ham, Hechtel-Eksel, Maasmechelen, Meeuwen-Gruitrode, Leopoldsburg, Lommel, Peer, Riemst, Tessenderlo, Wellen en Zonhoven, Baarle-Hertog en Ravels. Zestien gemeenten hebben dientengevolge bevestigd dat de forfaitaire sokkel vanaf 2011 zal worden teruggebracht tot 55 euro. Vier gemeenten bezorgden al een gemeenteraadsbeslissing: Zonhoven op 29 november, Merchtem op 22 november, Wingene op 29 november en Leopoldsburg op 8 december. Zes gemeenten deelden de datum mee van de gemeenteraadszitting waarop de beslissing van de raad zou worden genomen: Ingelmunster 21 december, Ravels 13 december, Beringen 20 december, Halen 6 december, Bocholt 23 december, Meeuwen-Gruitrode 13 december.

Zes gemeenten hebben geen datum vermeld. Roeselare heeft een brief van het college gestuurd. Ook bij Asse ging het om een brief van het college, weliswaar via mail, dus een niet-getekende brief. Riemst stuurde een uittreksel van de notulen van het college van 25 november, ook niet getekend, maar op 30 november gemaild door het secretariaat. Lommel stuurde een brief van het college op 19 november, Tessenderlo een brief van het college op 17 november, Wellen een brief van het college op 18 november.

Vijf gemeenten behouden alsnog hun belasting in 2011 met een aanslagvoet van meer dan 55 euro. Het gaat over de gemeenten Maasmechelen, Peer, Ham, Hechtel-Eksel en Baarle-

Hertog. Deze gemeenten hebben een reactie ingestuurd waaruit blijkt dat zij zelf wel menen te voldoen aan de engagementen die zijn aangegaan in het kader van het lokaal pact en inzonderheid aan het engagement over de huisvuilbelasting. Vier van de vijf gemeenten – Maasmechelen, Peer, Ham, Hechtel-Eksel – hebben na 1 januari 2008 hun forfaitaire huisvuilbelasting veranderd van naam in een ‘algemene dienstenbelasting’. Baarle-Hertog financiert zijn huisvuilbelasting in een Diftar-systeem, dat volgens de gemeente optimaal is. Maar de implementatie van het systeem in Baarle-Hertog kent een forfaitaire sokkel van meer dan 55 euro. Andere gemeenten die het Diftar-systeem hanteren, hebben wel de forfaitaire sokkel doen dalen tot onder 55 euro.

Het is de Vlaamse Regering, met als actor het Agentschap voor Binnenlands Bestuur, die oordeelt of deze gemeenten inderdaad voldoen. Zij doet dat aan de hand van de criteria zoals die volgen uit de aanvullende beslissing van de Vlaamse Regering en aan de hand van de argumentatie die de gemeenten hebben ingestuurd. Uit de beslissing van 4 juli 2008 bleek in ieder geval dat de afbouw van de forfaitaire sokkel gebeurd moest zijn tegen eind 2010. Dat is dus uiterlijk 31 december 2010.

Die afbouw betreft een aanslagvoet van een gemeentebelasting. Overeenkomstig artikel 43, paragraaf 2, ten vijftiende, van het Gemeentedecreet is het de gemeenteraad die hierover moet beslissen. Een beslissing over gemeentebelastingen kan niet worden gedelegeerd aan het college.

Het pact wordt in de tekst van mijn voorganger als volgt omschreven: “Dit pact is een politiek akkoord tussen de Vlaamse Regering en de Vlaamse gemeenten en provincies, dat uiting geeft aan hun wederzijds vertrouwen. Het houdt voor beide partijen een engagement in om vrijwillig en op een loyale wijze de gemaakte afspraken uit te voeren. Het is geen contract in de juridische zin van het woord dat het voorwerp kan zijn van betwistingen via de rechtbanken.”

Je kunt je misschien wat vragen stellen bij die tekst, maar de essentie, die ik ook volledig onderschrijf, komt hierop neer: dit is een pact tussen publieke overheden, waarvan mag worden aangenomen dat het te goeder trouw wordt uitgevoerd. Het gaat over publieke overheden die toetreden tot een pact. Het is een vrijwillig engagement. Waar loyauteit en uitvoering te goeder trouw in het burgerlijk recht al vooropstaan, moet dat bij uitstek het geval zijn wanneer het over overheden gaat.

De Vlaamse Regering kan niet optreden door het bestuurlijk toezicht ten opzichte van de gemeenten, die fiscale autonomie hebben. Indien een gemeente haar engagementen niet zou nakomen, kan de Vlaamse Regering op haar beurt wel beslissen om ook haar engagementen terug te schroeven. Ook dat is uitdrukkelijk bepaald in de aanvullende beslissing van 4 juli 2008. Daar werd nog aan toegevoegd dat het niet toekennen van een verhoogde Elia-compensatie de meest voor de hand liggende sanctie is.

De laatste schijf van de verhoogde Elia-compensatie is nog niet uitgekeerd. De vastlegging van het krediet voor de laatste schijf was dus het gepaste moment om de naleving van het engagement inzake de huisvuilbelasting te evalueren. Dat engagement moet voor het einde van 2010 zijn nageleefd.

Net als mevrouw Robeyns druk ik de hoop uit dat de gemeenten alsnog hun engagementen van het lokaal pact zullen nakomen. Daarom heeft de regering vanmorgen ook een dubbele beslissing genomen. Wij hebben ten eerste beslist dat aan die gemeenten die hebben laten weten dat zij zich zullen conformeren en dus nog een gemeenteraadsbeslissing zullen nemen uiterlijk op 31 december van dit jaar, die aanvullende Elia-compensatie wordt toegekend, tenzij de beslissing niet zou worden genomen en ze hun engagement dat ze bij brief of per mail hebben laten kennen, niet naleven.

De tweede beslissing is dat de vijf gemeenten die hebben meegedeeld dat ze een forfaitaire sokkel van meer dan 55 euro in 2011 zullen behouden, geen aanvullende Elia-compensatie

zullen krijgen, tenzij ze alsnog op 31 december een gemeenteraadsbeslissing hebben genomen waaruit blijkt dat de forfaitaire sokkel is afgebouwd tot maximum 55 euro.

Ik hoor dat Baarle-Hertog morgen al een gemeenteraadszitting houdt. Ik ga ervan uit dat het gezond verstand alsnog zal zegevieren. Ik doe nog eens een oproep tot die gemeentebesturen om dat engagement na te komen.

Het is mijns inziens een bijzonder slecht signaal als overheden toetreden tot een pact, dat, in de woorden van mijn voorganger, 'geen burgerrechtelijk contract is maar een vrijwillig pact tussen overheden', en dat engagement vervolgens niet naleven. Dan is dat een schending van het principe van loyaliteit en goede trouw, waar ik persoonlijk zwaar aan til.

De schuldovername gold voor een bedrag van 100 euro per inwoner. Het totale bedrag bedroeg zelfs meer dan het aanvankelijk begrote bedrag. Het ging finaal over 629.835.994 euro. Het bedrag van de schuldovername bedroeg voor Baarle-Hertog 233.700 euro, voor Ham 982.400,01 euro, voor Hechtel-Eksel 1.151.700 euro, voor Maasmechelen 3.645.600 euro en voor Peer 1.594.300 euro.

De voorzitter: De heer Vereeck heeft het woord.

De heer Lode Vereeck: Minister, met deze problematiek is de vrees van mijn fractie uitgekomen. Onze houding ten aanzien van het lokaal fiscaal pact was altijd een beetje dubbel.

Enerzijds is het op zich natuurlijk een goede zaak dat de schulden van de gemeenten worden afgebouwd. Uiteindelijk worden die schulden door Eurostat toch geconsolideerd. Dit betekent dat de schulden van de lokale besturen uiteindelijk de schulden van Vlaanderen zijn. Ten gevolge van die financieel-fiscale beweging hebben we in totaal 180 miljoen euro minder rente moeten betalen.

Anderzijds staan we al van bij het begin vrij sceptisch ten overstaan van de engagementen van de gemeenten. Vanuit de idee dat een aantal gemeenten misschien te weinig zouden doen in ruil voor die toch wel genereuze schuldovername, rijst natuurlijk de vraag hoe we dit het best kunnen inperken.

Open Vld pleit voor een tweede lokaal fiscaal pact. Dit zou misschien wat meer druk op de ketel kunnen zetten. In dat geval moeten evenwel een paar zaken veranderen. Over het gebruik van de afbetaling door de KBC is al eerder gediscussieerd. Indien we die dividenden voor de schuldafbouw gebruiken, is de vraag of het om de Vlaamse schuld of om de schuld van de gemeenten gaat.

Het scepticisme van mijn fractie heeft steeds met het gebrek aan garanties te maken gehad. De gemeenten zouden hun lokale belastingen bevroren. Dit blijkt vrij goed te zijn nageleefd. Ook met betrekking tot de opbouw van nieuwe schulden zijn de afspraken vrij goed nageleefd. Als Vlaamse overheid hadden we op het vlak van de vereenvoudiging misschien wat meer kunnen vragen. Indien de minister er ooit aan zou denken opnieuw een lokaal fiscaal pact in te voeren, bijvoorbeeld met de middelen die vrijkomen wanneer de KBC-lening wordt terugbetaald, zou hij op dat vlak zeker wat meer eisen mogen stellen. In zijn antwoord op een schriftelijke vraag van 29 juli 2010 heeft minister Muylers dit trouwens bevestigd.

We merken dat vijf gemeenten de afspraken niet nakomen. We mogen ons in de toekomst niet naïef opstellen. Wat de relaties tussen de openbare besturen betreft, zijn we van loyaliteit en goede trouw uitgegaan. De minister tilt zwaar aan deze overtreding. Er is echter niet echt in sanctiemaatregelen voorzien. Dit betekent dat we eigenlijk enigszins door deze gemeenten zijn gerold.

Open Vld meent dat er misschien nog andere inbreuken aan het licht zullen komen, en denkt dan allicht meer aan wat in 2011 zou kunnen gebeuren. De Vlaamse gemeenten zijn engagementen aangegaan. Volgens het antwoord van de minister op mijn schriftelijke vraag

moeten die afspraken ook na 2011 worden gehonoreerd. Volgens mevrouw Martens zou er in Hasselt misschien sprake zijn van de invoering van een belasting op kantoren. We zullen dit goed moeten opvolgen.

Gelukkig heeft de minister nu al een stok achter de deur, met name de verhoogde dotatie van de Elia-heffing die hij dit jaar niet meer aan die gemeenten zou uitbetalen. Ik vind dit een terechte beslissing. Indien de gemeenten hun engagementen niet nakomen, lijkt dit me niet meer dan logisch.

Volgens mij gaat het hier gewoon om een rationele calculus. De gemeenten hebben berekend wat de verhoogde Elia-heffing hen zou opbrengen en hebben vervolgens beslist hiervoor te passen. Voor 2008 en 2009 hebben ze die dotatie nog getrokken. Het gaat enkel nog om 2010. Ze proberen nog voor een paar jaren die dotatie op te strijken. Wat het laatste jaar betreft, breken ze hun belofte. Op dat ogenblik wordt het voor hen interessanter voor de hogere forfaitaire belasting te gaan.

Eigenlijk worden de gemeenten tot dergelijk calculerend gedrag aangezet. Ik kan het hier niet echt over een sanctierecht hebben. Aangezien dit niet bestaat, is dit niet de juiste term. De vraag is vooral of de minister nog een andere stok achter de deur heeft. Ik denk dan natuurlijk in de eerste plaats aan de engagementen die ook na 2011 blijven lopen.

De meeste engagementen lopen tot het einde van de legislatuur. Zoals de minister in zijn antwoord op mijn schriftelijke vraag van 29 juli 2010 heeft verklaard en zoals mevrouw Martens daarnet nog even heeft herhaald, lopen sommige engagementen van de gemeenten door zonder enige beperking in de tijd.

Minister, welke stok hebt u nog achter de deur indien vanaf 2011 een aantal overtredingen wordt vastgesteld? De schuldovername is gebeurd. De verhoogde Elia-dotaties voor 2008, 2009 en 2010 zullen op dat ogenblik zijn uitbetaald. U hebt uw belangrijkste engagementen ten uitvoer gebracht. Wat zullen we doen indien de gemeenten een aantal engagementen vanaf 2011 niet blijkt na te leven? Kunnen we enkel op de goodwill van de gemeentebesturen rekenen?

Wat we nu zien gebeuren, is geen toonbeeld van loyaliteit. Ik hoop dat we hier lessen voor de toekomst uit trekken. Dit zou moeten indien, bijvoorbeeld na de afbetaling van de schulden van de KBC, een nieuw pact zou worden overwogen.

De voorzitter: De heer De Meulemeester heeft het woord.

De heer Marnic De Meulemeester: Ik dank de minister voor zijn antwoord. Ik wil onmiddellijk opmerken dat de overgrote meerderheid van de door de gemeenten aangegeven engagementen goed is nageleefd. Het Agentschap voor Binnenlands Bestuur heeft er bij een aantal gemeenten ernstig op moeten aandringen zich nog voor het einde van het jaar in orde te stellen. Er blijven echter nog vijf gemeenten over.

We kunnen ons vinden in de sanctie, als ik dat zo mag noemen, die de minister wil opleggen. Aan die gemeenten zou dan geen aanvullende Elia-compensatie worden uitbetaald. We vinden deze maatregel niet meer dan terecht. We beschikken immers niet over een echte juridische basis om de gemeenten ertoe aan te zetten die engagementen alsnog in de praktijk te brengen.

In elk geval zitten we nog met de vraag om een sterke verankering van het fiscaal pact te overwegen. Dit lijkt me belangrijk voor de toekomst. Het gaat nu om vijf gemeenten. In het begin waren het er echter meer. Indien de Vlaamse Regering geen bijkomende maatregelen zou nemen, vrezen we dat de gemeentelijke fiscaliteit weer zal stijgen. De Open Vld vraagt dan ook om de verankering te verstevigen en om een tweede fiscaal pact ernstig in overweging te nemen.

De voorzitter: De heer van Rouveroj heeft het woord.

De heer Sas van Rouveroj: Voorzitter, ik betreur het zeer ongenueanceerde en veralgemenende discours van de heer Vereeck, dat in tegenstelling staat tot de genuanceerde repliek van de minister.

Als getuige van de eerste orde wil ik een aantal elementen schetsen. Ik heb het lokaal pact namens de 308 Vlaamse steden en gemeenten ondertekend. Ik wil de heer Vereeck even op de derde paragraaf van dit pact wijzen: “Bij het uittekenen van haar algemene beleidsdoelstellingen erkent de Vlaamse Regering de autonome beleidsruimte van de gemeenten en provincies en, in dit kader, meer specifiek de fiscale autonomie van de lokale besturen om een beleid te voeren dat aangepast is aan de noden van de lokale gemeenschap. De gemeenten en provincies erkennen het belang van een goede inbedding van hun beleid in een ruimer maatschappelijk kader, waarvan de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement mee de krachtlijnen kunnen aangeven.” Het is in deze context dat de Vlaamse steden en gemeenten en de Vlaamse provincies met de Vlaamse Regering tot dit pact zijn gekomen.

De fiscale autonomie van de steden en de gemeenten is trouwens grondwettelijk verankerd. We zijn gelijkwaardige partners. De minister heeft dit trouwens benadrukt. Dat het hier een pact en geen contract betreft, is overigens geen toeval. De steden en gemeenten, het Agentschap voor Binnenlands Bestuur en de toenmalige minister hebben hierover maandenlang onderhandeld. Uiteindelijk is het een lokaal pact tussen gelijkwaardige besturen geworden.

Dit doet niets af aan het feit dat de engagementen die in een dergelijk pact zijn opgenomen, door beide partijen moeten worden gerespecteerd. Op dat vlak heeft de heer Vereeck natuurlijk gelijk. Indien een van beide partijen dit niet goed naleeft, is die partij te kwader trouw. Dat het hier niet om een contract gaat, betekent niet dat er geen maatregelen kunnen worden genomen indien bepaalde engagementen niet worden ingelost.

De heer Lode Vereeck: Mijnheer van Rouveroj, ik weet niet wanneer u bent binnengekomen, maar ik zie nog altijd niet de ongenueanceerdheid, want dat is precies wat ik heb gezegd.

De heer Sas van Rouveroj: Van de 308 gemeenten zijn er op dit ogenblik 5 balorig. Meer dan 98 procent houdt zich aan alle bepalingen van dit lokaal pact. Mijnheer Vereeck, ik kan u verzekeren dat er meer in staat dan alleen maar de afschaffing van de huisvuilbelasting. Het is een zeer omstandig lokaal pact, waarin een hele rist maatregelen staat, waaraan 303 gemeenten zich loyaal hebben gehouden. Dat is ook wat de minister heeft gezegd. Van de 308 zijn er op dit ogenblik 303 die zich houden aan de gemaakte afspraken en zijn er amper 5 die menen zich niet te moeten houden aan de gemaakte afspraken. Ik noem het een veralgemening als men dan met de knuppel begint te zwaaien.

De heer Lode Vereeck: Mijnheer van Rouveroj, u hebt gehoord wat de heer De Meulemeester zegt. Hij zegt dat er nog gemeenten op de rol staan.

De voorzitter: Mijnheer Vereeck, het is in deze commissie de gewoonte om elkaar te laten uitspreken.

De heer Sas van Rouveroj: Hoe komt dat, mijnheer Vereeck? Het onderdeel huisvuilbelasting, een bescheiden onderdeel van het geheel, was van in den beginne betwist. Het was de sp.a-partner in de toenmalige Vlaamse Regering die dit eiste. Alle andere partijen waren er in feite tegen. Uiteindelijk hebben we dat toch aanvaard. Ik heb toen met toenmalig minister Keulen op de algemene vergadering van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) dit pact uitgelegd, toegelicht en verdedigd ten overstaan van bijna alle aanwezige gemeentebesturen. Toen, dat was februari 2008, is gezegd – het staat ook zo in het pact – dat wanneer een gemeente zou beslissen om haar forfaitaire huisvuilbelasting te recycleren in een andere belasting met een andere naam, daar weinig aan te doen zou zijn. Dat was niet de bedoeling van de regering, noch van de VVSG. Het was wel een feit dat het kon. In het pact staat immers: “Na het nemen van de beslissing tot toetreding tot het pact, is het de gemeenten

enkel nog toegelaten de afgeschafte forfaitaire belasting op het ophalen van huisvuil, te vervangen door een andere niet-forfaitaire belasting (...)”. Dus na het nemen van de beslissing. Op dat ogenblik was de beslissing door heel wat gemeenteraden nog niet genomen. Het valt niet te ontkennen dat vervolgens de Vlaamse Regering enkele maanden later, in juli 2008, eenzijdig heeft beslist om een stukje terug te nemen van haar eis om die forfaitaire belastingen af te schaffen. Ze heeft gezegd: u mag een forfaitaire sokkel behouden. De VVSG heeft toen gezegd: ‘qui peut le plus, peut le moins’. Als de afschaffing niet wordt gevraagd, is men in feite milder dan het oorspronkelijke pact, want men zegt nu dat men een sokkel van 55 euro mag houden. Dus hebben wij niet gereageerd.

Mijn conclusie is de volgende. Het was van in den beginne betwist. De Vlaamse Regering heeft vervolgens een milder standpunt ingenomen maar zich strenger opgesteld ten overstaan van die gemeenten die hun forfaitaire huisvuilbelasting hebben omgezet in een andere forfaitaire belasting. Daar lijkt me iets fout te gaan, minister. Die gemeenten hebben indertijd de toezegging gekregen dat wanneer ze die belasting via een gemeenteraadsbeslissing konden omzetten, voorafgaand aan de ondertekening van het pact, ze niet zouden worden bestraft.

Ik heb hierover één vraag. Minister, op dit ogenblik tikt u de gemeenten op de vingers, althans die gemeenten die op dit ogenblik de forfaitaire huisvuilbelasting in stand houden of zich niet houden aan de minimumsokkel. Mij is echter een hele reeks gemeentebesturen bekend die veel vroeger, al in 2007, hebben ingespeeld op wat later het lokaal pact zou worden. We hebben maanden onderhandeld. Ik kan er u een paar opsommen. Wat doet u met die gemeenten die in de weken voorafgaand aan het sluiten van het lokaal pact, hun huisvuilbelasting hebben omgezet in een andere forfaitaire belasting?

De voorzitter: De heer Van Hauthem heeft het woord.

De heer Joris Van Hauthem: Ik wil inpikken op wat de heer van Rouveroy net heeft gezegd. Minister, bij de bespreking van de beleidsnota heb ik naar aanleiding van het lokaal pact gevraagd of u een zicht had op het aantal gemeenten dat de forfaitaire huisvuilbelasting heeft omgezet in een andere forfaitaire belasting, bijvoorbeeld een milieubelasting. U hebt toen gezegd dat u dat niet wist. Ik neem aan dat u dat op dat ogenblik niet uit uw mouw kon schudden, maar we weten het vandaag nog niet. Dat is een beetje het probleem. Het lokaal pact voorzag niet in een forfaitaire huisvuilbelasting, maar wel in een forfaitaire sokkel. Die is er later in gekomen, niet onterecht. Heel veel gemeenten, onder meer mijn gemeente, hebben de ene maand de forfaitaire huisvuilbelasting van 37 euro afgeschafte, de maand nadien de gemeenteraad het lokaal pact laten goedkeuren en de maand daarna kwam er een milieubelasting van 37 euro. Dat was niet de filosofie van het fiscaal pact, misschien wel van de fiscale sokkel. Ik heb toen gevraagd hoeveel gemeenten de ene forfaitaire belasting hebben omgezet in de andere forfaitaire belasting. Mag ik aannemen dat de bepaling van maximum 55 euro nadien er is gekomen omdat men wel wist dat heel wat gemeenten dat zouden doen en dat men die 55 eurogrens heeft ingevoerd om ervoor te zorgen dat de forfaitaire belasting in een aantal gemeenten lager zou liggen dan 55 euro?

De voorzitter: Minister Bourgeois heeft het woord.

Minister Geert Bourgeois: Voorzitter, het lokaal pact is in globo goed nageleefd. Er is een behoorlijk pak schulden van de gemeenten overgenomen. Die schulden tikken niet meer aan op het totaal ESR-matige schuldensaldo dat we hebben. De gemeenten zijn hun engagementen nagekomen, die veel groter zijn dan alleen maar de huisvuilbelasting, op vijf gemeenten na tot op heden. Je kunt dus zonder overdrijven stellen dat dit in globo positief is.

Ook de Vlaamse Regering is haar engagementen nagekomen. Mijnheer De Meulemeester, ik herhaal dat er een aantal engagementen bij zijn die gecontinueerd worden. Ik verwijs onder andere naar het bijkomende en het groeiende engagement ter compensatie van onroerende voorheffing, materieel en outillage. Ik heb dat hier trouwens meegedeeld op vraag van een aantal collega's. Het is opgenomen in de meerjarenbegroting. Die engagementen zijn er en

hebben een positief effect gehad op het bedrijfsleven en op de fiscaliteit in de gemeenten, en dit alles met inachtnaam van het principe van de fiscale autonomie. Daarom stel ik me altijd op als behoeder van de fiscale autonomie. Het is niet aan de Vlaamse overheid om daarin te interveniëren, tenzij je een pact sluit. Dat kan je doen op vrijwillige basis, en dat is hier gebeurd. Dan ga je over tot de beoordeling van de engagementen.

De engagementen zijn dus nageleefd. Mijnheer Van Hauthem en mijnheer van Rouveroy, het pact zelf zegt letterlijk dat de gemeenten die op 1 januari 2008 geen forfaitaire huisvuilbelasting meer hadden, geacht worden aan de voorwaarden te voldoen zonder dat daarvoor verder formaliteiten nodig zijn. Het pact slaat dus op 1 januari 2008 en later. De gemeenten die daarvoor aanpassingen hadden gedaan, vallen niet onder dat engagement met betrekking tot de afbouw van de sokkel. Zoveel is duidelijk. Dat is de houding die mijn voorganger van meet af aan heeft aangenomen en diverse keren heeft bevestigd.

Hoeveel gemeenten er zijn, is in dezen niet meer relevant als je ervan uitgaat dat wie dat voor januari 2008 had gedaan, niet onder het pact valt of uitgesloten is van de verplichting van de forfaitaire vermindering. Dat is het gegeven dat bij mij voorligt.

Mijnheer De Meulemeester, u zegt dat er een tweede pact moet komen. Ik heb u al gezegd dat er geen centen voor zijn. Ik weet dat u graag met de centen ‘smost’. U zou de jobkorting willen behouden, u zou nog een aanvullend fiscaal pact willen maken voor de lokale besturen en misschien nog een aantal cadeautjes geven. U moet maar eens zeggen hoe u straks aan die 1 miljard euro zult komen om dat allemaal te betalen. Er waren toen enorm veel kasgelden, dankzij de goede kaspositie van de Vlaamse overheid. Die zijn ESR-matig op een verstandige manier aangewend.

Mocht de Vlaamse Regering ooit nog eens zo’n situatie komen, dan zijn er vanuit de Vlaamse Regering zelf bekeken nog wel interessante toepassingen mogelijk. Ik denk aan het Zorgfonds of het Pensioenfonds van de VRT. Daarbij zou je ook kasgelden kunnen aanwenden die ervoor zorgen dat er een gevoelige verbetering is, zonder dat we ESR-matig slechte dingen doen, en die een ontlasting van onze jaarlijkse begroting met zich zouden kunnen meebrengen.

Maar dat is hoe dan ook niet aan de orde. Die centen zijn er niet. We zitten met een zware budgettaire besparing. De duurzaamheid van dit pact is er wel, door het feit dat de engagementen doorlopen.

Mijnheer Vereeck, u sprak over de economische calculus. Men kan inderdaad zo gaan redeneren. Maar hadden die gemeenten toch de vermindering gedaan van de forfaitaire sokkel, zou dat niet beletten dat ze evenveel inkomsten blijven halen uit de huisvuilbelasting. De meeste gemeenten hebben zo’n herberekening gedaan, zodat het niet-forfaitaire gedeelte zorgde voor de compensatie van wat ze daar verloren. Hoe dan ook gaan ze hier de sanctie voelen, aangezien ze de extra Elia-compensatie niet zullen krijgen. Maar u hebt gelijk: men zou zo’n redenering kunnen opbouwen. Ik vermoed dat die daar niet helemaal vreemd aan is. Maar ik betreur het, omdat dit een pact is tussen overheden. Ik vind het bijzonder jammer dat je in zo’n situatie moet komen met vijf gemeenten. Ik hoop dat er, wellicht morgen al, maar vier gemeenten meer zijn, en misschien op 31 december nog minder. Ik hoop dat het gezond verstand zegeviert.

Je kunt discussiëren over lettertjes, maar ik denk dat de geest van die overeenkomst voor iedereen duidelijk was. Iedereen wist waartoe hij zich engageerde, van beide kanten. Dan is het jammer dat een pact tussen overheden, op vrijwillige basis, niet zou worden nageleefd.

De voorzitter: De heer Vereeck heeft het woord.

De heer Lode Vereeck: Voorzitter, minister, collega’s, het is niet aan mij om de verdediging van collega’s op mij te nemen, maar ik wil toch zeggen dat het tweede lokaal fiscaal pact,

zoals het door de collega's van Open Vld en door de heer Van Mechelen wordt voorgesteld, gefinancierd wordt vanuit de meerwaarde uit de KBC-lening. Dat geld zal er dus wel zijn.

Minister Geert Bourgeois: Mijnheer Vereeck, dat geld is al een keer of tien aangewend, als ik alle oppositiepartijen mag volgen.

De heer Lode Vereeck: In ieder geval niet wat mijn fractie betreft, minister. Wij hebben dat altijd gezien als integraal te gebruiken voor de schuldafbouw van de Vlaamse overheid.

Voor de gemoedsrust van de heer van Rouveroj wil ik nog eens duidelijk stellen dat het pact in globo goed is nageleefd. Wij concentreren ons op de vier Limburgse gemeenten. Ik heb echter een donkerbruin vermoeden dat er misschien meer aan de hand zou kunnen zijn. Uw eigen Open Vld-collega heeft gesuggereerd dat er misschien wel meer engagementen kunnen worden gebroken, mijnheer van Rouveroj. We hebben hier net al een casus uit Hasselt gehoord die in dezelfde richting gaat, namelijk een vernieuwde belasting op kantoren. Ik ga ook uit van de goede trouw van die gemeente.

Ik dank de minister voor zijn uitgebreide antwoord. Misschien zullen die vier gemeenten nog voor Kerstmis het licht zien.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

■